

Suunakursus: KADRINA VALLA KULTUURILUGU

Humanitaar-sotsiaal õppesuuna õpilastele

(35 tundi)

Ainekursus koosneb kahest lõimitud valdkonnast, millest üks - **ajalugu** - keskendub enam kogukonna ajaloo seonduvale pärandkultuurile ja teine - **kirjandus** – kodukandi vaimsele pärandile. Riikliku õppekava läbivatest teemadest toetab kursus järgmisi: kultuuriline identiteet, teabekeskond, väärtused ja kõlblus

1. Eesmärgid

- Teadvustada, väärtustada, talletada ja edasi kanda kodukandi kultuurilist pärimust
- Tutvustada Kadrinast pärit ja/või siin tegutsenud kirikuõpetajaid, riigimehi, kirjanikke, kunstnikke, muusikuid jne, et väärtustada eesti rahvuse ning riigi jaoks olulisi inimesi, mõistes üksikisiku ja tema vaimse pärandi olulist rolli väikese rahva ajaloos.
- Tutvustada Kadrina kandi pärandkultuuri erinevaid tüüpe: maastikupärand, mõisapärand, talupojakultuur, arheoloogiapärand, sõjapärand, tööstuspärand, arhitektuuripärand jne
- Antud valikaine sisu käsitlemiseks vajalike andmebaaside tundmine, sealt info leidmise ja kasutamise oskus.
- Arendada õppekava kõiki üldpädevusi.

2. Õppesisu

ANDMEBAASID JA ALLIKMATERJALID. Kirjandusmuuseumi andmebaasid, näit kirmus.ee, folkloore.ee, käsikirjade fond, rahvaluulefond, AIS (rahvusarhiivi infosüsteem), FOTIS (fotode infosüsteem), FIS (filmiarhiivi infosüsteem), kinnistute register, SAAGA (digiteeritud arhiiviallikad), ESTER, vana kirjakeele korpus Vakkur, Kultuurimälestiste riiklik register, Estat (Statistikaameti elektrooniline kataloog), URRAM, <http://teele.luts.ee>, Neeruti Seltsi kodulehekülg jne .

PÄRANDKULTUUR. Mõiste. Pärandkultuuri süstematiseerimine: maastikupärand (kalmed, rändrahnud, kultuskivid, puud, hiiekohad, lohud, mäed, jõed jm) mõisapärand (mõisate tüübid, hoonestus, mõisnikud, nende osa piirkonna arengus, arhitektuur), talupojakultuur (folkloor, hoonestik, toit, rahvameditsiin jne), sõjapärand (mälestuskivid, ausambad, nõukogude aja jäänukid ja nende kasutamine), tööstuspärand (raudtee, endiste tööstushoonete saatus, veskid, meiereid, viinavabrikud).

KODUKOHA AJALUGU. Muinasaeg. Kadrina valla ajalooline kujunemine. Kadrina vallad ja külad. Mõisate pärand. Kadrina tööstuse areng alates 19. sajandi lõpust tänapäevani. Raudtee. Vallamajad. Kadrina vallavanemad. Kadrina hariduse ajalugu. Kadrina alevik ja selle areng ajaloo erinevatel ajaperioodidel. Kadrina rahvamaja ja seltsitegevus. Kadrina sümbolika.

KODUKOHA FOLKLOOR. Kalevipojaga seotud muistendid ja rahvalaulud. Kohamuistendid (kivid, puud kohanimed, veekogud, haldjad jm). Kadrina vanasõnad. Folkloori kogumine ja talletamine.

PERSONALIA. Kadrina pärandkultuuri olulised kirikuõpetajad: kirjakeele arendaja Heinrich Stahl, esimese eestikeelse luuletuse autor ja vaimulike laulude tõlkija Rainer Brocman, kalendritegija ja luuletaja Joachim Gottlieb Scwabe, rahvaluule koguja Arnold Friedrich Johann Knüpffer, vaestekassa, haigla kirikukoori, pühapäevakooli, raamatukogu ja apteegi asutaja, Kadrina kihelkonnakooli looja Johannes Heinrich Luther, ajalooürija ja Kadrina Vabadussõja mälestuskalju arhitekt Gustav Johannes Beermann (1794-1859), baltisaksa maalikunstnik August Georg Wilhelm Pezold. Kirjanikud ja kirjanduse uurijad Friedrich Reinhold Kreutzwald, Aleksander Krimm ja Aino Undla Põldmäe. Riigimees Otto Srandman. Koduürijad Eduard Lepik ja Enn Loik. Ajakirjanik ja kultuurilooliste sündmuste algataja Rein Sikk jt olulisi isikuid.

NIMETAMINE TEKSTIS JA KULTUURIS. Mõisted: onomastika e nimeuurimisteadus, pärisnimi e prooprium, isikunimi e antroponüüm, isanimi e patronüüm, emanimi e matronüüm, varjunimi e pseudonüüm, kohanimi e toponüüm. Eesti perekonnanimede ajalugu. Eestlaste nimemood. Pärisnimedest tulnud üldnimed. Kodukandi kohanimed. Kalmistu kui kodupaiga nimeuurimise oluline allikas.

3. Õppetegevus

Võimalusel eelistatakse õpitegevust väljaspool klassiruumi: õppeekskursioone ja –käike, matku, fotojahti, maastikumängu jm. Eriti väärtustatakse koostöist õppimist, st rühmatööde erinevaid vorme. Töö planeerimisel ja eesmärgistamisel kasutatakse õpiõhina tekitamiseks ajurünakat, idee- ja mõistekaarte.

Andmebaase ja e-keskkondi õpitakse õpetajate juhendamisel praktiliste ülesannete kaudu klassis ja kodus. Aine õppe-eesmärkidest ja õpitulemustest lähtuvalt on tundide õppetegevused seotud kultuuriteemaliste teabetekstide, sh esseistika lugemise, analüüsi ja tõlgendamisega, ent ka suulise ning kirjaliku eneseväljendusega. Õppetegevused peavad aitama loetusse

süveneda, seda analüüsida, sünteesida, olulist ebaolulisest eristada, võrrelda, hinnata ja praktilises tegevuses kasutada. (INSERT, mudelraamistik, ennustusjuhend, magnetkokkuvõtted, Venni diagramm, väärtuste joon, segipaisatud laused, lugemisseminar jm.)

Argumenteerimisoskuse süvendamiseks korraldatakse debatte, diskussioone ja kirjutatakse arutlusi. Arutluste kõrval tähtsustatakse teisi kirjutamismeetodeid, mis aitavad kaasa empaatia arengule (RAFT, rollis kirjutamine, pildi sisse minek, mitmesugused intervjuud). Aine sisu võimaldab kasutada palju draamaelemente (pressikonverents, kohus jm). Oluliseks peetakse suulist eneseväljendust (rühmatöö esitlused, ettekanded, kõned, väitlused).

Praktiliste tegevuste kaudu arendatakse kaarditundmiskust, vana kirjakeele tekstidest arusaamist, vanade mõõtühikute teisendamist jm. Õppesisu aitavad meelde jätta erinevad graafilised organisaatorid (Fryeri mudel, mõistetabel, mõistekaart, ajatelg, kummut, TTS). Õppimise reflekteerimiseks kasutatakse erinevaid mängu (lauamängud, alias) ja mõistatusi. Kursuse vältel on õpilastel võimalus töötada üksinda, paaris ja rühmas.

Õppimist toetav kirjandus: Kadrina lugemikud 1-3 (välja antud 2014, 2018, 2021)

4. Õpitulemused

- 1) Teab Kadrina kandi ajalugu muinasajast tänapäevani ja iseloomustab erinevaid ajaloo- perioode.
- 2) Analüüsib kultuuriteemaliste allikate ja teabetekstide alusel, kuidas meie ajani säilinud Kadrina kandi pärandkultuuris kajastub eelnenud põlvkondade vaimsus ning teadvustab oma rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana.
- 3) Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid pärandkultuur, onomastika, prooprium, antroponüüm, patronüüm, matronüüm, pseudonüüm, toponüüm.
- 4) Teab, kes olid Heinrich Stahl, Rainer Brocman, Joachim Gottlieb Scwabe, Arnold Friedrich Johann Knüpffer, Johannes Heinrich Luther, Gustav Johannes Beermann, August Georg Wilhelm Pezold, Friedrich Reinhold Kreutzwald, Aleksander Krimm, Aino Undla Põldmäe, Otto Srandman, Eduard Lepik, Enn Loik ja kes on Rein Sikk ning iseloomustab nende tegevust, mõistes üksikisiku ja tema vaimse pärandi olulist rolli nii Kadrina kui ka eesti rahva ajaloos.

5. Hindamine

Kursuse jooksul valmib õpilasel õpimapp, mis on hindamise olulisim objekt. Õpimapp arendab ja näitab õpilase motivatsiooni, tahtemadusi, süstematiseerimiskust, tema konkreetset

panust, suhtumist õppimisse ja süvenemisastet. Üldiselt on kursuste jooksul olulisem kirjalik või suuline sõnaline hinnang, mitte numbriline hinne. Kursusehinde saamiseks peab õpilane ära tegema kokkulepitud tööd õppeprotsessi jooksul ja jätma nendest “jälje“ eespool nimetatud õpimappi. Hindamisel arvestatakse ka kohalkäimist ja praktikaülesannete sooritamist.